

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

СХВАЛЕНО

Вченою радою ЧНУ ім. Петра Могили

Протокол № 6

«01» 07 2024 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Ректор ЧНУ ім. Петра Могили

Леонід КАМЕНКО

ПРОГРАМА
КОМПЛЕКСНОГО АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування
галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування

Перший проректор

Юрій КОТЛЯР

Директор ННІПУА

Володимир ЄМЕЛЬЯНОВ

Завідувач кафедри місцевого
самоврядування
та регіонального розвитку

Олександр ШТИРЬОВ

*Програма схвалена
на засіданні кафедри місцевого самоврядування
та регіонального розвитку
(протокол №11 від 15 06 2024 року)*

Програма комплексного атестаційного екзамену для атестації здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Навчально-науково інституту публічного управління та адміністрування Чорноморського національного університету імені Петра Могили. Миколаїв, 2024. 33 с.

Розробники:

Володимир ЄМЕЛЬЯНОВ – доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри місцевого самоврядування та регіонального самоврядування Чорноморського національного університету імені Петра Могили.

Олександр ШТИРЬОВ – кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри місцевого самоврядування та регіонального самоврядування Чорноморського національного університету імені Петра Могили.

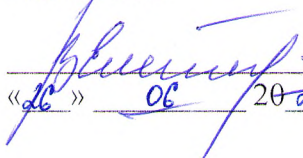
Анастасія ШУЛЬГА – кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри місцевого самоврядування та регіонального самоврядування Чорноморського національного університету імені Петра Могили.

Світлана ВЕРБА – старший викладач кафедри місцевого самоврядування та регіонального самоврядування Чорноморського національного університету імені Петра Могили.

Програма розглянута і схвалена на засіданні навчально-методичної ради Навчально-наукового інституту публічного управління та адміністрування

Протокол від «26» 06 2024 р. № 8

Голова НМР

 проф. Володимир ЄМЕЛЬЯНОВ
«26» 06 2024 р.

ВСТУП

Програма комплексного атестаційного екзамену для атестації здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра Навчально-наукового інституту публічного управління та адміністрування Чорноморського національного університету імені Петра Могили підготовлена відповідно до ОПП «Адміністративний менеджмент» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування, спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування.

1.1. **Метою** комплексного атестаційного екзамену є перевірка компетентностей (знань, вмінь, навичок), якими володіє здобувач ступеня вищої освіти бакалавр зі спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування.

1.2. Основні **завдання** комплексного атестаційного екзамену полягають в тому, щоб оцінити здатність студентів застосовувати отримані знання та навички для вирішення складних професійних завдань у сфері публічного управління та адміністрування, демонструючи компетентність у використанні теоретичних та наукових методів.

Отриманні знання:

- сучасні підходи до публічного управління та адміністрування;
- основні нормативно-правові акти у межах своєї професійної компетенції;
- планування управлінської діяльності та проєктування управлінських рішень;
- аналізу та вирішення проблем в організаційному контексті;
- електронного документообігу та електронного урядування.

Отриманні компетентності:

загальні:

- ЗК1. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК2. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК3. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- ЗК4. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК6. Здатність працювати в команді.
- ЗК7. Здатність планувати та управляти часом.
- ЗК8. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК11. Здатність спілкуватися іноземною мовою.
- ЗК12. Навички міжособистісної взаємодії.
- ЗК13. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності).

фахові:

- ФК1. Здатність до соціальної взаємодії, до співробітництва й розв'язання конфліктів.
- ФК2. Здатність забезпечувати належний рівень вироблення та використання управлінських продуктів, послуг чи процесів.
- ФК3. Здатність забезпечувати дотримання нормативно-правових та морально-етичних норм поведінки.
- ФК4. Здатність використовувати в процесі підготовки і впровадження управлінських рішень сучасні ІКТ.
- ФК5. Здатність використовувати систему електронного документообігу.
- ФК6. Здатність здійснювати інформаційно-аналітичне забезпечення управлінських процесів із використанням сучасних інформаційних ресурсів та технологій.
- ФК7. Здатність розробляти тактичні та оперативні плани управлінської діяльності.
- ФК8. Здатність готувати проекти управлінських рішень та їх впроваджувати.
- ФК9. Здатність впроваджувати інноваційні технології.
- ФК10. Здатність до дослідницької та пошукової діяльності в сфері публічного управління та адміністрування.
- ФК11. Здатність у складі робочої групи проводити прикладні дослідження в сфері публічного управління та адміністрування.

ФК визначені ЗВО:

- *ФК12. Вміння застосовувати інструменти менеджменту у сферах: державного і регіонального управління, соціального та політичного розвитку, публічних фінансів, комунікацій, конституційно-правових засад урядування, технологій управління людськими ресурсами, європейської співпраці.*
- *ФК13. Вміння розробляти та реалізовувати заходи щодо впровадження оптимальних форм і методів діяльності органів публічного адміністрування, враховуючи механізми розвитку громадянського суспільства.*
- *ФК14. Здатність застосовувати адміністративний менеджмент в управлінні державними установами.*

Програмні результати навчання:

Під час складання атестаційного екзамену студент має продемонструвати такі знання та вміння:

- ПРН1. Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.
- ПРН2. Знати норми та правила професійного спілкування діловою українською мовою.
- ПРН3. Уміти усно і письмово спілкуватися іноземною мовою.
- ПРН4. Знати структуру та особливості функціонування сфери публічного управління та адміністрування.
- ПРН5. Знати стандарти, принципи та норми діяльності у сфері публічного управління та адміністрування.
- ПРН6. Знати основні нормативно-правові акти та положення законодавства у сфері публічного управління та адміністрування.
- ПРН7. Уміти організовувати та брати участь у волонтерських /культурноосвітніх/

спортивних проектах, спрямованих на формування здорового способу життя / активної громадянської позиції.

- ПРН8. Розуміти та використовувати технології вироблення, прийняття та реалізації управлінських рішень.

- ПРН9. Знати основи електронного урядування.

- ПРН10. Уміти користуватися системою електронного документообігу.

- ПРН11. Уміти здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції.

- ПРН12. Уміти налагодити ефективну комунікацію між громадянами та органами державної влади, і місцевого самоврядування на засадах етики та культури спілкування.

- ПРН13. Використовувати методи аналізу та оцінювання програм сталого розвитку.

- ПРН14. Уміти коригувати діяльність у випадку зміни вихідних умов та запобігати кризовим явищам.

- ПРН15. Застосовувати методи контролю якості у сфері професійної діяльності.

- ПРН16. Використовувати дані статистичної звітності, обліку та спеціальних досліджень у професійній діяльності.

- ПРН17. *Аналізувати події та процеси у соціальних спільнотах, вміння використовувати історичний досвід у вирішенні актуальних проблем розвитку публічних організацій в умовах невизначеності і змін.*

- ПРН18. *Реалізовувати лідерські якості, проявляти здатність діяти соціально-відповідально та громадсько-свідомо на робочому місці.*

- ПРН19. *Демонструвати навички обґрунтування власного твердження щодо дієвих способів, методів, публічного адміністрування в умовах неповної інформації на засадах академічної доброчесності.*

- ПРН20. *Готувати проекти управлінських рішень та ефективно їх впроваджувати.*

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН, ЯКІ ВІНОСЯТЬСЯ НА КОМПЛЕКСНИЙ АТЕСТАЦІЙНИЙ ЕКЗАМЕН

Комплексний атестаційний екзамеn оцінює рівень досягнення результатів навчання із циклу нормативних навчальних дисципліn: Державна служба, Історія та теорія державного управління та місцевого самоврядування, Основи адміністративного менеджменту, Етика та культура в публічному адмініструванні, Інформаційна політика і менеджмент, Антикpизовий менеджмент в публічному управлінні, Правові засади публічної служби.

РОЗДІЛ І ДЕРЖАВНА СЛУЖБА

Поняття та сутність державної служби, її ознаки. Державна служба як наука. Історія виникнення та розвитку державної служби в Україні, теоретичні аспекти та терміни державної служби. Сутність правового поняття «державний службовець». Типи посад державних службовців. Класифікація адміністративних посад державної служби та рангів державних службовців. Правовий статус державного службовця.

Гілки державної влади та поділ повноважень між ними. Державний устрій України. Влада, її структура і правові джерела. Виконавча гілка влади як складова системи держави. Службова кар'єра. Прийняття на державну службу. Проходження державної служби. Припинення державної служби. Принципи, цілі та функції державної служби.

Характеристика видів державної служби. Сучасні тенденції розвитку державної служби. Зміст і структура правового інституту державної служби. Системність правового інституту державної служби. Державно-службові відносини в системі державної служби.

Концепція адаптації інституту державної служби в Україні до Європейських стандартів. Цивільна служба європейських країн. Структура та компетенція апарату центральних органів виконавчої влади. Відповідальність центральних органів виконавчої влади, їх посадових осіб. Організація роботи виконавчих органів місцевого самоврядування. Громадянське суспільство і влада. Зміст принципу реалізації влади трьома відносно незалежними гілками та загальна характеристика системи стримувань і противаг.

Цивільна і публічна служби. Державна політика у сфері здійснення державної служби. Посада і посадова особа. Вимоги при вступі на державну службу. Поняття «бюрократія». Кількість моделей бюрократії. Необхідність втілення цього поняття в управлінні. Раціональна бюрократія: позитивні та негативні сторони. Поняття Вільсоновської бюрократії та інших моделей у відношенні до сучасної концепції. Нігілістська бюрократія: за і проти. Сучасна концепція бюрократії.

Основні напрями розбудови держави. Структура органів влади. Конституційний процес в Україні. Особливості державного будівництва в Україні. Підтримка держави в соціальній, культурній та спортивній сферах. Думки дослідників щодо формування, розвитку та становлення державної служби. Основоположні законодавчі акти для становлення сучасної державної служби. Зв'язок державної служби України з державними службами Європейських країн. Політичне лідерство: загальна характеристика та ознаки. Особливості реформи децентралізації влади в Україні.

Правові та організаційні основи державної служби в Україні. Конституційно-правові основи державної служби. Конституція України, як правове джерело державної служби.

Зміст і структура правового інституту державної служби. Основні положення Закону України «Про державну службу».

Становлення України як незалежної держави. Державотворчі процеси в незалежній Україні. Запобігання та протидія корупційним проявам у системі державної служби. Політичні посади: сутність і функції. Управлінське лідерство: загальна характеристика. Державна служба як історичне явище, її соціальна обумовленість. Конституційно-правові засади державної служби в Україні.

РОЗДІЛ II

ІСТОРІЯ ТА ТЕОРІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Державне управління: поняття і наукові засади. Поняття «державне управління» у методологічному арсеналі суспільних наук. Предмет та функції теорії державного управління. Категорії державного управління.

Державно-управлінські відносини та їх правове регулювання як складові предмету теорії державного управління. Методологія теорії державного управління.

Еволюція науки державного управління та її особливості. Напрями і тенденції розвитку сучасної теорії і практики управління. Основні концептуальні теорії та школи державного управління. Системний підхід, процесуальний, ситуаційний аналіз—основні методологічні підходи до вивчення державного управління.

Зростання ролі спеціалізації в галузі державного управління. Відображення складності практичних задач, що стоять перед сучасною «державною адміністрацією». Форми держав в умовах демократії. Завдання та функції демократичної, правової, соціальної держави. Демократичні форми врядування грецьких міст-держав на теренах сучасної України.

Принципи військового демократизму Київської Русі. Особливості державного устрою України за добу козацької республіки. Боротьба й намагання українського народу відродити українську державність у середині XX ст. Особливості розбудови незалежної України. Цілі та загальні риси управлінської діяльності держави. Об'єкти управлінської діяльності виконавчої влади. Цілі державного управління. Формування цілей державного управління.

Управлінські технології: поняття та види. Стадії управлінської діяльності. Надання управлінських послуг органами державної влади. Державне управління як управління соціальним розвитком країни. Розвиток парламентаризму в Україні. Законність та відповідальність в державному управлінні. Забезпечення законності державного управління в Україні.

Американський досвід місцевого самоврядування. Європейський досвід місцевого самоврядування. Загальні проблеми регіональної політики. Світовий досвід створення спеціальних (вільних) економічних зон. Нова модель місцевого самоврядування після проголошення незалежності України.

Відносини органів місцевого самоврядування з об'єднаннями громадян. Відносини органів місцевого самоврядування з судовими органами та органами юстиції. Взаємодія органів місцевого самоврядування з органами Служби Безпеки України. Взаємодія органів місцевого самоврядування з органами прокуратури. Взаємодія органів місцевого

самоврядування з органами внутрішніх справ. Взаємодія органів місцевого самоврядування з трудовими колективами, підприємствами, установами, організаціями.

Посадові особи і службовці органів місцевого самоврядування, їх правовий статус, просування по службі. Система підвищення освітньо-кваліфікаційного рівня в органах місцевого самоврядування. Правопорушення у сфері місцевого самоврядування: класифікація і галузева приналежність.

Дисципліна і відповідальність службовців органів місцевого самоврядування. Організаційно-правові засади забезпечення ефективності функціонування системи органів місцевого самоврядування. Соціально-психологічні умови підвищення ефективності управлінської діяльності в системі органів місцевого самоврядування.

Місцеве самоврядування та його особлива роль у державному управлінні. Світові моделі та наукові теорії розвитку місцевого самоврядування як форми реального народовладдя. Правовий статус органів місцевого самоврядування в системі державного управління.

Система місцевого самоврядування в Україні. Інформаційно-аналітичні структури в органах місцевого самоврядування як обов'язковий елемент ефективного державного управління. Проблеми та перспективи інформаційно-аналітичного забезпечення органів місцевого самоврядування. Зв'язки з громадськістю в системі органів місцевого самоврядування. Основні моделі зв'язків з громадськістю в системі органів місцевого самоврядування.

Взаємозв'язок облдержадміністрації з міськрадою. проблемні питання взаємодії облдержадміністрації з міськрадою. Реалізація активної державної регіональної політики України. Просування державних службовців по службі. Поняття резерву державної служби.

Співпраця органів місцевого самоврядування із засобами масової інформації Самофінансування органів місцевого самоврядування: допустимість, способи, межі. Органи самоорганізації населення: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку. Шляхи зміцнення матеріальної та фінансової основи місцевого самоврядування. Територіальна громада як базова одиниця місцевого самоврядування.

Соціальний захист населення в Україні. Соціальна діагностика як основа ефективного державного управління. Участь органів самоорганізації населення у формуванні і реалізації програм соціально-економічного розвитку населених пунктів.

Проблеми взаємозв'язку органів місцевого самоврядування з місцевими адміністраціями. Соціальний розвиток і соціальна політика в сучасній Україні: взаємозв'язки і суперечності. Реформування системи соціального захисту населення у відповідності зі світовими стандартами. Соціальний захист як функція соціальної політики держави. Інтерпретація теоретичних концепцій самоврядування.

РОЗДІЛ III

ОСНОВИ АДМІНІСТРАТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Історія розвитку адміністративного менеджменту. Етапи розвитку теорії адміністративного менеджменту. Класична адміністративна школа: А. Файоль, Л. Урвік, Г. Черч, Дж. Муні, А. Рейлі. Теорія адміністративної організації ідеального типу М. Вебера.

Сучасна концепція адміністративного менеджменту. Суб'єктно-об'єктна детермінація адміністративної діяльності. Принципи адміністративного управління. Критика концепції

адміністративного менеджменту.

Управлінський бюрократизм. Проблеми й перспективи розвитку адміністративного менеджменту в умовах хаосу та невизначеності. Адміністративний менеджмент в різних ділових культурах та цивілізаціях: вплив національних традицій, культури та менталітету. Система адміністративного управління (Administrative Management System – AMS). Категорії адміністративного менеджменту. Структура AMS. Адміністративний менеджмент в бізнес-організаціях (business administration). Адміністративний менеджмент в некомерційних та громадських організаціях (public administration).

Адміністративні органи управління та їх різновиди. Адміністрація (апарат управління) як орган адміністративного управління та суб'єкт адміністративного менеджменту. Форми, завдання, функції та структура адміністрації як органу адміністративного управління. Сутність і значення процесу адміністративного менеджменту. Складові процесу адміністративного менеджменту: функції (технологія), методи, управлінські рішення. Менеджер-адміністратор як ключовий елемент системи адміністративного управління та суб'єкт адміністративного менеджменту. Зміст діяльності, функції й завдання менеджера-адміністратора.

Адміністративні посади та їх ієрархія. Вимоги до сучасного менеджера-адміністратора. Сутність адміністративного планування. Цільовий підхід до планування. Принципи адміністративного планування. Рівні адміністративного планування. Методичні основи адміністративного планування. Методи розробки планів. Графіки виконання робіт.

Стратегічне бачення, прогнозування і програмування в стратегічному плануванні. Перспективне і стратегічне планування як основна функція адміністрації. Цільові комплексні програми в адміністративному управлінні. Короткотермінові та оперативні плани в адміністративному управлінні. Календарні плани в адміністративному менеджменті. Маршрутні карти в адміністративному менеджменті. Індивідуальні плани в адміністративному менеджменті.

Сутність організування діяльності адміністрації та її роль в адміністративному менеджменті. Організування структури адміністрації. Закріплення повноважень, обов'язків та відповідальності працівників адміністрації підприємства. Делегування повноважень.

Централізація та децентралізація управлінських повноважень в апараті управління.

Конкретизація відповідальності. Методологічні основи проектування організаційних структур адміністративного управління. Фактори, які впливають на процес проектування.

Процедура проектування організаційних структур адміністративного управління. Інструменти проектування. Горизонтальний, функціональний розподіл праці та вертикальна спеціалізація адміністративного управління.

Особливості регламентації у сфері обслуговування. Документаційне забезпечення системи адміністративного менеджменту. Інформаційне забезпечення системи адміністративного менеджменту. Правове забезпечення системи адміністративного менеджменту. Кадрове забезпечення системи адміністративного менеджменту. Технічне забезпечення системи адміністративного менеджменту.

Адміністративне діловодство в організації. Природа адміністративної влади. Персоналізація та персоніфікація влади. Типологія керівників і підлеглих. Авторитет керівника. Обов'язки, права та відповідальність підлеглих.

Адміністративний вплив. Способи адміністративного впливу. Дисциплінарний вплив. Організація дисципліни та порядку. Розпорядження як спосіб реалізації адміністративної

влади. Делегування влади підлеглим. Раціоналізація, демократизація та економізація відносин між підлеглими й адміністрацією. Колективне управління.

Види управлінських рішень в системі адміністративного менеджменту. Створення системи комунікацій і інформаційного забезпечення організації. Побутова комунікаційних мереж в апараті управління. Форми адміністрування управлінських рішень. Характеристика систем виконання управлінських рішень. Контроль ухвалених рішень. Оцінка реалізації управлінських рішень. Санкції і стимулювання.

Інформаційні системи – основа сучасних технологій адміністративного менеджменту. Види та форми інформаційних систем в адміністративному менеджменті. Процесний підхід в адміністративному менеджменті. Адміністративні ноу-хау. Адміністрування бізнес-процесів. Адміністративний менеджмент та концепція «заощадливого виробництва».

Інтеграція системи адміністративного менеджменту з автоматизованою системою управління організацією (ERP-системи). Адміністративний менеджмент і системи управління якістю за стандартами ISO.

РОЗДІЛ IV

ЕТИКА ТА КУЛЬТУРА В ПУБЛІЧНОМУ АДМІНІСТРУВАННІ

Історія виникнення і розвитку професійної етики. Місце і значення професійної етики в сучасному житті. Етикет у спілкуванні. Етикет в громадських місцях. Етика і етикет ділових відносин в неформальних умовах.

Ділове спілкування як форма організаційної діяльності корпоративних органів управління. Планування змісту переговорів. Техніка проведення ділової розмови. Візитні картки.

Національні особливості ділового спілкування. Імідж ділової людини. Традиційний діловий гардероб: стратегія для чоловіків та жінок.

Етикет телефонного спілкування. Етикет керівника. Публічний виступ і дискусія. Ділове листування. Ділові переговори. Етикет у дорозі.

Невербальні засоби ділового спілкування. Принципи проведення та види ділових бесід. Організація і проведення ділових засідань. Етикет ділових прийомів.

Підготовка та проведення ділових зустрічей. Ділове спілкування та його особливості. Особливості написання ділових листів. Методика співбесіди під час прийняття на роботу.

Особливості міжнародного спілкування. Правила етикету під час бесід з клієнтами. Планування та підготовка ділових поїздок. Форми і види ділового спілкування. Етапи ділового інтерв'ю. Правила, які дотримуються при рекомендуванні.

Значення зовнішнього вигляду у створенні іміджу професіонала. Основні вимоги до одягу ділової людини. Принципи та критерії підбору ділового гардеробу. Неформальний діловий одяг.

Правила поведінки при вході та виході з офісу. Етикет індивідуального робочого місця. Конфіденційність і безпека офісних документів та матеріалів. Етикет електронної пошти.

Етапи планування та підготовки ділового засідання. Критерії оцінки результатів спілкування. Офіційні форми репрезентації.

Стандартні етикетні ситуації. Стимулювання етичної поведінки. Особливості взаємостосунків представників держави і громадськості.

Правила поведінки у конфліктній ситуації. Гендерні особливості ділового етикету. Етичні кодекси як особливий вид регулюючих документів. Основні «критичні сфери» етичного регулювання. Роль керівника в етичній інфраструктурі державної служби.

Принципи етики управління та службової етики. Схожі та відмінні риси. Дискусія як форма колективного обговорення ділової проблеми. Дипломатичний етикет та протокол. Особистий простір в діловому спілкуванні.

Особливості міжнародного ділового етикету (2 країни на вибір). Поради діловій людині. Методика співбесіди під час прийняття на роботу. Основний принцип ділового протоколу. Умови ефективного слухання.

РОЗДІЛ V

ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА І МЕНЕДЖМЕНТ

Інформаційна політика на сучасному етапі: основні підходи, мета і завдання. Інформаційна безпека в інформаційну добу. Інформаційна революція. Постіндустріальне/інформаційне суспільство.

Концепція «нетократичного» суспільства О. Барда і Я. Зодерквіста: основні положення. Зміни влади та політичної структури в інформаційному суспільстві (за Е. Тоффлером). Внесок українських вчених (В. Вернадський та В. Глушков) у розвиток ідей інформаційного суспільства.

Міжнародні програми розвитку інформаційного суспільства (Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства, документи, затверджені у рамках Всесвітнього саміту з питань інформаційного суспільства (Женева, 2003 – Туніс, 2005) та ін.). Політика розбудови інформаційного суспільства в Україні. Загальна характеристика національних моделей інформаційного суспільства: європейська, англо-американська, азійська. Основні виміри цифрової нерівності та шляхи її подолання. Сутність електронного уряду, мета та принципи його становлення. Світовий досвід впровадження електронного уряду (на прикладі конкретної країни). Проблеми формування електронного уряду в Україні.

Державна інформаційна політика України: фактори формування, головні напрями та пріоритетні завдання. Інститути державної влади України в галузі інформації: структура та основні напрями діяльності (на прикладі конкретної установи). Медіаполітика держави: моделі відносин держави з медіаструктурами. Інформаційне законодавство України як підґрунтя державної інформаційної політики. Розуміння національної безпеки в інформаційному контексті (Закон України «Про національну безпеку України»; «Стратегія національної безпеки України»). Основні напрямки формування державної інформаційної безпеки. Технології забезпечення захисту національного інформаційного простору.

Глобалізація інформаційного простору. Правові проблеми регулювання Інтернету. Американська модель розвитку інформаційного суспільства. Китайський підхід до регулювання Інтернету.

Законодавче та нормативно-правове забезпечення інформаційної безпеки та кібербезпеки в Україні. Правила кібергігієни та захист персональних даних в мережі та поза нею. Протидія методам соціальної інженерії: шахрайство, крадіжка, фішинг та підробні посилання. Стеження за користувачами веб-браузерів та використання cookies. Безпека, зручність та загрози від сервісів для відеоконференції та навчання. Безпека та ризики використання соціальних мереж та месенджерів. Захист аккаунту від зламу: паролі та

двоетапна аутентифікація. Небезпечні оновлення та сайти. Захищений доступ під час віддаленої роботи.

Закон України «Про захист персональних даних». Відеоспостереження в публічних місцях: право на захист приватного життя і персональних даних. Модель Силіконової долини. Досвід «азійських тигрів» (Гонконг, Республіка Корея, Тайвань, Сінгапур). Інформаційні стратегії Китаю та Японії. Інформаційні стратегії Індії. Європейська модель побудови інформаційного суспільства (Фінляндія та Естонія). Світовий досвід впровадження електронного уряду США. Світовий досвід впровадження електронного уряду Великобританії. Світовий досвід впровадження електронного уряду Швейцарії. Світовий досвід впровадження електронного уряду Естонії. Світовий досвід впровадження електронного уряду Сінгапуру.

РОЗДІЛ VI

АНТИКРИЗОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Сутність кризових явищ. Зміст поняття «криза». Ознаки та особливості кризи. Основні причини криз. Наслідки криз. Типологія криз підприємства. Класифікація кризових явищ. Зумовленість та сутність криз у системі публічного управління. Визначальні причини кризи державної влади.

Історія виникнення поняття «антикризовий менеджмент». Суть антикризового менеджменту. Антикризове і традиційне управління установою. Роль і значення антикризового менеджменту. Особливості системи антикризового менеджменту. Функції антикризового менеджменту. Завдання антикризової діяльності. Методи і технології антикризового менеджменту.

Поняття антикризового регулювання. Сутність і зміст державного регулювання кризовими явищами. Державне антикризове регулювання підприємствами та установами. Особливості державного регулювання в Україні. Ефективність антикризового менеджменту. Еволюція методів стратегічного управління. Стратегічні цілі антикризового менеджменту. Стратегічний план як основа антикризового менеджменту. Основні завдання стратегічного менеджменту.

Методологічні особливості антикризового менеджменту. Головні принципи стратегічного планування. Поняття менеджменту в умовах кризових явищ та процесів. Менеджмент в органах державної влади: зміст та особливості понять.

Мета, цілі та основні функції менеджменту в публічних органах влади. Принципи організації менеджменту в публічних органах влади. Особливості державної антикризової політики в Україні. Стратегічне планування для забезпечення довгострокового розвитку країни в умовах реалізації Стратегії сталого розвитку України. Пріоритетні галузі реформування в рамках антикризового управління.

Антикризові технології як механізми реалізації цілей державного управління. Кризові явища у світовій економіці та антикризова політика. Соціально-економічний розвиток України: реформи для подолання наслідків зовнішньої агресії та системної кризи. Соціальний діалог як інструмент антикризового управління. Принципи, етапи, інформаційно-аналітичне забезпечення антикризового управління регіоном.

Методологія оцінювання стану регіону за ознаками «сталість», «стійкість» та «розвиток». Поняття, характерні ознаки, індикатори економічної безпеки держави та

регіону. Загальні принципи управління та вибір стратегічних напрямів виходу з кризи. Мотивація, ініціативність та корпоративність як пріоритет у механізмі антикризового управління в публічному секторі. Антикризове управління та управління змінами в системі менеджменту органів влади.

Врегулювання конфлікту інтересів на державній службі: можливості застосування європейського досвіду в Україні. Розробка управлінських рішень. Загальна послідовність розробки управлінських рішень в антикризовому менеджменті в публічному секторі.

Староста громади як антикризовий механізм розвитку територій. Ефективне управління власністю громади як інструмент подолання криз. Менеджмент зв'язків владних структур на рівні громади із ЦОВВ. Міжмуніципальне співробітництво громад як шлях запобігання кризовим явищам.

Стили та типи управління та їх роль у подоланні криз. Використання владних повноважень та сучасне розуміння лідерства у кризових ситуаціях. Кризова ситуація як перехід до сучасного типу мислення. Дієві управлінські підходи та установки щодо подолання кризових явищ та ситуацій.

Поняття управлінського та державно-управлінського рішення. Теорії прийняття управлінського рішення. Процес прийняття управлінського рішення. Класифікація державно-управлінських рішень. Підготовка та прийняття і впровадження управлінських рішень. Поняття стилю керівництва: головні умови формування. Управління конфліктами в організації.

Специфіка реалізації організаційних змін. Причини конфліктів в організації. Найпоширеніші види конфліктів в організації. Два напрямки управління конфліктами. Компетентність керівника щодо подолання змін в організації.

Інвестиції: сутність та зміст. Основні поняття інноваційного менеджменту. Мета та завдання інноваційного менеджменту. Вплив інновацій на реформування системи публічного управління. PR як елемент політики розвитку території (локальний брендінг). Роль ЗМІ у формуванні іміджу публічних органів влади. Корпоративний стиль роботи як елемент антикризового PR. Особливості антикризового PR у діяльності органу влади. Досвід країн ЄС у формуванні PR в умовах кризи та реформ.

РОЗДІЛ VII

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ

Публічна служба в категоріальному апараті науки публічного управління. Інституційний та функціональний підходи до розуміння сутності поняття «публічна служба». Трактують поняття «публічна служба» у правову вимірі (на основі Закону України «Про державну службу»). Нормативно-правовий масив функціонування публічної служби: закони та підзаконні акти.

Правові засади формування системи публічної служби. Мета та завдання публічної служби. Функції публічної служби. Принципи державної служби.

Принципи служби в органах місцевого самоврядування. Поняття, ознаки та види службових відносин. Суб'єкти службових відносин, особливості правового регулювання їх поведінки. Зміст поняття «публічний службовець», співвідношення понять «державний службовець» та «посадова особа місцевого самоврядування». Права та обов'язки державного службовця. Права та обов'язки посадової особи місцевого самоврядування.

Правова характеристика посад публічної служби. Категорії посад державної служби. Класифікація посад в органах місцевого самоврядування.

Право на державну службу. Право на службу в органах місцевого самоврядування. Вимоги до осіб, які претендують на вступ на державну службу. Вимоги до осіб, які претендують на вступ на службу в ОМС. Конкурс на зайняття посад державної служби. Порядок призначення на посаду державної служби. Процедура вступу на посаду в органи місцевого самоврядування.

Присяга публічного службовця. Ранги державних службовців. Ранги посадових осіб органів місцевого самоврядування. Просування публічного службовця по службі. Оцінювання результатів службової діяльності. Стаж публічної служби. Підвищення рівня професійної компетентності публічних службовців. Оплата праці та заохочення державних службовців. Оплата праці та заохочення посадових осіб органів місцевого самоврядування. Соціально-побутове забезпечення публічних службовців. Соціально-побутове забезпечення посадових осіб ОМС. Робочий час і час відпочинку публічних службовців.

Підстави для припинення публічної служби. Припинення державної служби: окремі аспекти. Припинення служби в органах місцевого самоврядування. Забезпечення службової дисципліни публічних службовців.

Правові засади дисциплінарної відповідальності державних службовців. Правові засади дисциплінарної відповідальності посадових осіб ОМС. Правові засади матеріальної відповідальності державних службовців. Правові засади матеріальної відповідальності посадових осіб ОМС.

Сутність поняття «корупція». Закон України «Про запобігання корупції» та коло суб'єктів, на яких поширюється дія цього закону. Корупційні правопорушення та правопорушення пов'язані із корупцією. Обмеження щодо одержання подарунків. Заходи щодо неприйняття неправомірної вигоди чи подарунка.

Конфлікт інтересів та способи його вирішення. Ключові обов'язки службовця щодо фінансового контролю. Електронна декларація як один із способів фінансового моніторингу за діяльністю публічних службовців.

Національне агентство України з питань державної служби як центральний орган виконавчої влади. Основні завдання Національного агентства України з питань державної служби та функціональне його призначення. Структурна будова Національного агентства України з питань державної служби. Особливості проходження державної служби в окремих державних органах. Суть та зміст патронатної служби.

Запровадження європейських правових принципів побудови службових відносин в Україні. Функціонування публічної служби у різних країнах світу. Функціонування публічної служби в азіатських країнах.

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативно-правові акти

1. Деякі питання запобігання корупції в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади: розпорядження Кабінету Міністрів України від 5 жовтня 2016 р. № 803-р. Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/803-2016-%D1%80>
2. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text
3. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. Офіційний вісник України. 2008. № 93. Ст. 3103. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
4. Загальні правила етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування: затверджено наказом Національного агентства України з питань державної служби від 05.08.2016 р. Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1203-16>.
5. Закон України «Про державну службу» від 01.01.2019 р. Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>.
6. Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р. Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3206-17>.
7. Закон України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки» від 14.10.2014 р. Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/s/1699-18>.
8. Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» від 11.09.2003 р. Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1160-15>.
9. Закон України «Про Кабінет Міністрів України» від 27.02.2014 р. Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/794-18>.
10. Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14 жовтня 2014 р. Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>.
11. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 р. Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
12. Закон України «Про очищення влади» від 16.09.2014 р. Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1682-18>.
13. Закон України «Про Раду національної безпеки і оборони України» від 05.03.1998 р. Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/183/98-вр>.
14. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.

15. Кодекс про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/80731-10/card2#Card>.
16. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
17. Методичні рекомендації щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів: затверджено рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 29.09.2017 р. Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://nazk.gov.ua/metodychni-rekomendaciyi>.
18. Методичні рекомендації щодо підготовки антикорупційних програм органів влади: затверджено Рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 19.01.2017 р. Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://nazk.gov.ua/news/zatverdzheno-metodychni-rekomendaciyi-shchodo-pidgotovky-antikorupciynyh-program-organiv-vlady>.
19. Методологія оцінювання корупційних ризиків у діяльності органів влади: затверджено рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 02.12.2016 р. Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1718-16>.
20. Питання присвоєння рангів державних службовців та співвідношення між рангами державних службовців і рангами посадових осіб місцевого самоврядування, військовими званнями, дипломатичними рангами та іншими спеціальними званнями: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.04.2016 р. Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/306-2016-%D0%BF>.
21. Питання Центру сприяння інституційному розвитку державної служби: Постанова Кабінету Міністрів України від 04.06.2008 р. Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/528-2008-%D0%BF>.
22. Положення про Національне агентство України з питань державної служби: постанова Кабінету Міністрів від 01.10.2014 р. Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/500-2014-35%D0%BF>.
23. Положення про систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування: постанова Кабінету Міністрів України від 7 лип. 2010 р. Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=564-2010-%EF>.
24. Порядок подання нормативно-правових актів на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України та проведення їх державної реєстрації: затверджено наказом Мін'юсту від 12.04.2005 р. Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0742-13>.
25. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо впорядкування структури заробітної плати працівників державних органів, судів, органів та установ системи правосуддя у 2019 році: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 лютого 2019 р. Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/102-2019-%D0%BF>.

26. Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України: Закон України від 23.02.2006 №3475-IV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3475-15>.
27. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 №2155-VII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#n534>.
28. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 № 851-IV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15>.
29. Про загальні засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційну стратегію) на 2014–2017 роки: Закон України № 1699 від 14.10.2014 р. Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1699-18>.
30. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text/>.
31. Про затвердження Положення про інтегровану систему електронної ідентифікації: Постанова Кабінету Міністрів України від 19.06.2019 №546. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-polozhennya-pro-integrovanu-sistemu-elektronnoyi-identifikaciyi-i190619>.
32. Про затвердження Положення про Комісію з питань вищого корпусу державної служби: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 березня 2016 р. Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/243-2016-%D0%BF>.
33. Про затвердження Положення про Національне агентство України з питань державної служби: постанова КМУ від 01.10.2014 р. Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/500-2014-%D0%BF>.
34. Про затвердження Порядку відкликання державного службовця із щорічної відпустки: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 березня 2016 р. Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/230-2016-%D0%BF>.
35. Про затвердження Порядку відшкодування непередбачуваних витрат державного службовця у зв'язку з його відкликанням із щорічної основної або додаткової відпустки: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 березня 2016 р. Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/231-2016-%D0%BF>.
36. Про затвердження Порядку надання державним службовцям додаткових оплачуваних відпусток: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 квітня 2016 р. Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/270-2016-%D0%BF>.
37. Про затвердження Порядку обрання представників громадських об'єднань, наукових установ, навчальних закладів та експертів до складу Комісії з питань вищого корпусу державної служби: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.04.2016 р. Верховна

- Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/314-2016-%D0%BF>.
38. Про затвердження Порядку обчислення стажу державної служби: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 березня 2016 р. Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/229-2016-%D0%BF>.
39. Про затвердження Порядку проведення конкурсу на зайняття посад державної служби: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 березня 2016 р. Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/246-2016-%D0%BF>.
40. Про затвердження форми висновку юридичної служби міністерства, іншого центрального органу виконавчої влади та його територіальних органів, місцевих державних адміністрацій за результатами проведення юридичної експертизи проекту нормативно-правового акта: наказ Міністерства юстиції України від 06.07.2011 р. Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0826-11>.
41. Про захист інформації в автоматизованих системах: Закон України від 31.05.2005 № 2594-IV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2594-15>.
42. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 05.07.1994 № 80/94-ВР. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80>.
43. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>.
44. Про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних: Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 від 27 квітня 2016 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/uploaded-files/es-2016679.pdf>.
45. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
46. Про Концепцію адаптації інституту державної служби в Україні до стандартів Європейського Союзу: указ Президента України від 05.03.2004 р. Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/278/2004>.
47. Про Концепцію Національної програми інформатизації : Закон України від 04.02.1998 № 75/98-ВР. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/75/98-%D0%B2%D1%80>.
48. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2496-VIII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.
49. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 04.02.1998 № 74/98-ВР. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80>.
50. Про Національну систему конфіденційного зв'язку: Закон України від 10.01.2002 № 2919-III. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2919-14>.

51. Про обмін правовою інформацією: Угода, Перелік, Міжнародний документ від 21.10.1994. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_699
52. Про окремі питання юрисдикції адміністративних судів: постанова Пленуму Вищого Верховного Суду України від 20.05.2013 р. Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0008760-13>.
53. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 05.10.2017 №2163-VIII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19>.
54. Про ратифікацію Конвенції про кіберзлочинність: Закон України від 07.09.2005 №2824-IV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2824-15>.
55. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 27 січня 2016 року «Про Стратегію кібербезпеки України» Указ Президента України; Стратегія від 15.03.2016 № 96/2016. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/96/2016>.
56. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України»: Указ Президента України; Доктрина від 25.02.2017 №47/2017. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/47/2017>.
57. Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 8.11.2017 №797-р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/797-2017-%D1%80>.
58. Про схвалення Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.11.2016 №918-р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/918-2016-%D1%80>.
59. Про умови оплати праці працівників патронатних служб в державних органах: Постанова Кабінету Міністрів України від 05.05.2016 р. Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/323-2016-%D0%BF>.
60. Регламент Конституційного Суду України: ухвалено постановою Конституційного Суду України від 22.02.2018 р. Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0001710-18>.
61. Типове положення про службу управління персоналом державного органу: затверджено наказом Нацдержслужби від 03.03.2016 р. Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0438-16>.
62. Типові правила внутрішнього службового розпорядку: затверджено наказом Нацдержслужби від 03.03.2016 р. Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/227-2015-%D1%80>.

Основна

1. Авер'янова В.Б. Державна служба: організаційно-правові основи і шляхи розвитку / За заг. ред. проф. В.Б. Авер'янова. - К.: Вид. дімін Юре, 2012. - 272 с.
2. Авер'янова В.Б. Державне управління: теорія і практика / За заг. ред. проф. В.Б. Авер'янова. - К.: Юрін-комінтер, 2008.-432 с.

3. Адміністративний менеджмент в Україні: підручник./ Кол.авт.; за заг. ред. В.М. Ємельянова. – Миколаїв: Вид-во Ємельянова Т.В., 2021. – 281 с.
4. Бакуменко В. Д. Державно-управлінські рішення : Навчальний посібник / В. Д. Бакуменко. - К. : ВПЦ АМУ, 2011. – 444 с.
5. Башук А.І. Інформаційна політика : [навч. посіб.] / Алла Іванівна Башук. – Ч.1. – К.: Вид-во ІЖ КНУ ім. Т. Шевченка, 2007. – 90 с.
6. Башук А.І. Підходи до інформаційної політики у контексті переходу до інформаційного суспільства / А.І. Башук // Наукові записки Інституту журналістики : наук. збірник / за ред. В.В. Різуна ; КНУ імені Тараса Шевченка. – К., 2010. – Т.38 (січень-березень). – С. 152-157.
7. Белл Д. Прихід постіндустріального суспільства // Сучасна зарубіжна соціальна філософія. Хрестоматія: Навч.посіб. / Упоряд. В. Лях. – К.: Либідь, 1996. – С. 194-251.
8. Битяк Ю.П. Публічна служба: Посіб. для підгот. до іспиту / Ю.П. Битяк, Н.П. Матюхіна, С.А. Федчишин; за заг. ред. Н.П. Матюхіної. – Харків: Право, 2018. – 260 с.
9. Біла-Тіунова Л.Р. Публічна служба: Навчально-методичний посібник (для здобувачів вищої освіти денної та заочної форми навчання) / Л.Р. Біла-Тіунова. – Одеса: Фенікс, 2019. – 56 с.
10. Бондар Г. Л., Ракутіна Л. О. Інформаційна політика та інформаційна безпека // Публічне управління та митне адміністрування. - №4 (23). – С. 42-49 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://customs-admin.umsf.in.ua/archive/2019/4/6.pdf>.
11. Бондар Г.Л. Взаємодія і комунікація між державою та громадянами за допомогою відкритих даних (громадські послуги, інтерактивні карти, веб-сайти та державні проєкти) / «Ольвійський форум - 2021: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі» : XV Міжнар. наук.-практ. конф. 10-13 червня 2021 р., Миколаїв, С. 78-81.
12. Бондар Г.Л. Загальноєвропейська система цифрової ідентифікації для громадян країн-членів ЄС та захист персональних даних // Могилянські читання – 2020 : Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні : глобальний, національний та регіональний аспекти : ХХІІІ Всеукр. наук.-практ. конф. : тези доп. Публічне управління в Україні в умовах децентралізації влади та наближення її до європейських стандартів, Миколаїв, 16–20 листоп. 2020 р. / ЧНУ ім. Петра Могили. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2020. – 136 с. - С.47-49.
13. Бондар Г.Л. Публічна інформація органів влади у формі відкритих даних (open data Ukraine) та громадянське суспільство // Міжнародна науково-практична конференція на тему «Державне управління в Україні: виклики та перспективи» / Класичний приватний університет, Запоріжжя, 7–8 травня 2021 р., С. 31-35.
14. Бондар Г.Л. Цифрова трансформація уряду України, відкриті дані (open data) та електронні послуги // Public Administration and Regional Development. – 1, 2021. – С.97-123 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <file:///C:/Users/Anna/AppData/Local/Temp/235-Article%20Text-265-1-10-20210531.pdf>
15. Виноградський М.Д. Менеджмент в організації : навч. посіб. для студ. екон. спец. вузів / М.Д. Виноградський, А.М. Виноградська, О.М. Шканова. – К. : КОНДОР, 2007. – 598 с.

16. Всесвітній саміт з питань інформаційного суспільства (Женева 2003 – Туніс 2005) : підсумкові документи [переклад, упорядкування, укладання Словника термінів Ю.Пероганич] / К.: Державне підприємство «Державне видавничо-інформаційне агентство «ЗВ`ЯЗОК», 2006. – 131 с.
17. Герберт А., Саймон Г. Адміністративна поведінка: Дослідження процесів прийняття рішень в організаціях, що виконують адміністративні функції: Пер. з англ. — 2-ге вид., переробл. і допов. — К.: АртЕк, 2001. — 392 с.
18. Гірняк О.М. Менеджмент : підручник для студ. вищ. закл. освіти / О.М. Гірняк, П.П. Лазановський. — Львів: „Магнолія 2006», 2008. — 352 с.
19. Грабовський В.А. Історія державного управління : навч.-метод. вид. для семінар. занять та самот. роботи : у 3 т. / С. М. Коник (кер.), Р. Б. Воробей, В. А. Грабовський та ін. - К : Вид-во НАДУ, 2007. - Т. 1. - 104 с.; Т. 2. - 116 с.; Т. 3. - 128 с
20. Грінівецька Н.М. Державна служба як соціальний інститут: Проблеми концептуального аналізу. - К., 2009. — 128 с.
21. Данилюк М.О. Менеджмент державних установ і організацій: навчальний посібник / А. Ф. Мельник, А. Ю. Васіна, Н. М. Кривокульська ; рец. М. О. Данилюк. — К.: ВД «Професіонал», 2006. — 464 с.
22. Денщик О.І. Професійно-кваліфікаційні характеристики державних службовців Державне управління, державна служба і місцеве самоврядування: Монограф. / Кол. авт.; За заг. ред. проф. О.Ю. Оболенського. Хмельницький: Поділля, 2009. — С. 248-275.
23. Державне управління в Україні: наукові, правові, кадрові та організаційні засади: навчальний посібник/ ред. Н. Р. Нижник В. М. Олуйко. — Львів: Видавництво Національного ун-ту "Львівська політехніка", 2002. — 352 с.
24. Державне управління : підручник / А.Ф. Мельник, О.Ю. Оболенський, А.Ю. Васша ; за ред. А.Ф. Мельник. — К. : Знання, 2009. — 582 с.
25. Державне управління в Україні: централізація і децентралізація. монографія / кол. авт. ; відп. ред. П.Р. Нижник. — К. : УАДУ, 1997. — 448 с.
26. Дзюндзюк В.Б., Мельтюхова Н.М. та ін. Публічне адміністрування в Україні: Навч. Посібник / [за заг. ред. В.В. Корженка, Н.М. Мельтюхової. — Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2011. — 306 с.
27. Домбровська С., Антонова Л., Штиршов О., Коссе, А. Соціальна відповідальність держави як антикризова компонента публічного управління. Публічне управління та регіональний розвиток, (21), 2023. 624-641. <https://doi.org/10.34132/pard2023.21.01>
28. Енциклопедія державного управління: у 8 томах/ Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; наук.-ред. колегія: Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. — К.: НАДУ, 2011.
29. Етика : Навч. посібник / [Т. Г. Аболіна, В. В. Єфименко, О. М. Лінчук та ін.]. — К. : Либідь, 1992. — 328 с.
30. Етос і мораль в сучасному світі : [монографія] / [Т. Г. Аболіна, А. М. Єрмоленко, О. О. Кисельова та ін.] ; відп. ред. В. А. Малахов. — К. : ПАРАПАН, 2004. — 200 с.
31. Ємельянов В. М., Бондар Г. Л. Кібербезпека як складова національної безпеки та кіберзахист критичної інфраструктури України // Public Administration and Regional Development. — 5, 2019. — С. 493-523 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://pard.mk.ua/index.php/journal/article/view/141/106><https://pard.mk.ua/index.php/journal/article/view/141/106>.

32. Збірник ситуаційних вправ з дисциплін управлінського спрямування : навч. посіб. / за заг. ред. А.В. Вакуленко. – К.:КНЕУ, 2006. – 200 с.
33. Інформаційна політика України: європейський контекст : моногр. / [Губерський Леонід Васильович, Камінський Євген Євменович, Макаренко Євгенія Анатоліївна та ін.]. — К. : Либідь, 2007. — 360с.
34. Інформаційне Суспільство. Шлях України. – К.: Бібліотека інформаційного суспільства, 2004. – 289 с.
35. Карпенко В.О. Інформаційна політика та безпека : підручник / Віталій Опанасович Карпенко. — К. : Нора-Друк, 2006. — 320с.
36. Керівництво організацією : навч. посіб. / О.Є. Кузьмін, Н.Т. Мала, О.Г. Мельник, І.С. Процик. – Л. : Вид-во нац. ун-ту «Львів, політех.», 2008. – 244 с.
37. Кіберзагроза BlackEnergy2/3. Історія атак на критичну ІТ інфраструктуру України : Відділ реагування на інциденти CyS Centrum (CyS-CERT). 6 січня 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://cys-centrum.com/ru/news/black_energy_2_3.
38. Кіберполіція попереджає про активізацію хакерів в період карантину. 06.04.2020 : Офіційний сайт Національної поліції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.npu.gov.ua/news/kiberzlochini/kiberpolicziya-poperedzhaje-pro-aktivizacziyu-xakeriv-u-period-karantinu/>.
39. Кириченко С. О. Шляхи формування громадянського суспільства і правової держави / С. О. Кириченко. — К. : Логос, 2000. — 88 с.
40. Ковбасюк Ю.В. Державна служба : підручник : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України / Ю. В. Ковбасюк , О. Ю. Оболенський , С. М. Серьогін та ін. - К. ; Одеса : НАДУ, 2012. — Т. 1. — 372 с.
41. Ковбасюк Ю.В. Державна служба : підручник : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України / Ю. В. Ковбасюк , О. Ю. Оболенський, С. М. Серьогін та ін. - К. ; Одеса : НАДУ, 2013. — Т. 2. — 348 с.
42. Ковбасюк Ю.В. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України / Ю. В. Ковбасюк та ін. — К. : НАДУ, 2011.
43. Колесніков Г.О. Менеджерський словник: навчально-довідкове видання / Укладач Г.О. Колесніков. – К.: «ВД «Професіонал»», 2007. – 288 с.
44. Конституція України : Закон України № 254к-96-ВР від 28.06.1996 // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
45. Лазор О. Д. Державна служба в Україні : навч. посіб. / О. Д. Лазор, О. Я. Лазор. — К. : Дакор, 2009. — 560 с.
46. Литвиненко О.В. Інформаційний простір як чинник забезпечення національних інтересів України : монографія / Литвиненко О.В., Бінько І.Ф., Потіха В.М. – К.: ІМВ КУ імені Тараса Шевченка, 1998. – 87 с.
47. Лясковський І. Каліфорнійський GDPR: 5 Must have Політики конфіденційності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://legalitgroup.com/kalifornijskij-gdpr-5-must-have-politiki-konfidentsijnosti/>.
48. Малиновський В. Я. Державна служба: теорія і практика : навч. посіб. / В. Я. Малиновський. — К. : Атіка, 2008. — 160 с.
49. Малиновський В. Я. Словник термінів і понять з державного управління / В. Я. Малиновський. — 2-е вид., доп. і переробл. — К. : Центр сприяння інституційному розвитку держ. служби, 2005. — 254 с.

50. Малиновський В.Я. Державне управління : навч. посіб. / В.Я. Малиновський. – Луцьк, 2000. – 558 с.
51. Малиновський В.Я. Публічна служба в Україні: Підручник / В.Я. Малиновський. – К.: Видавничий дім «Кондор», 2018. – 312 с.
52. Мей Кр. Інформаційне суспільство. Скептичний погляд: Пер. з англ. – К.: «К.І.С.», 2004. – 220 с.
53. Мельтюхова Н. М. Технологія державного управління: навчальний посібник / Н. М. Мельтюхова. – Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ "Магістр", 2005. – 152 с.
54. Менеджмент для бакалаврів : підручник : у 2 т. / за ред. О.Ф. Балацького, О.М. Теліженка. – Суми: Ун. книга, 2009. – Т. 1. – 605 с.
55. Менеджмент: теорія і практика : навч. посіб. / А.А. Мазаракі, Г.Є. Мошек, Л.А. Гомба та ін. – К.: Атіка, 2007. – 564 с.
56. Міжнародна інформаційна безпека: сучасні виклики та загрози. – К.: Центр вільної преси, 2006. – 916 с.
57. Міллер Ж. Політико-адміністративні системи країн ЄС (порівняльний аналіз). / Ж. Міллер. - К.: Основи, 2004.
58. Мошек Г.Є. Менеджмент : навч. посіб. / Г.Є. Мошек, Ю.В. Поканевич, А.С. Соломко, А.В. Семенчук. – К.: Кондор, 2009. – 392 с.
59. Навчально-методичний посібник для самостійної роботи та практичних занять з навчальної дисципліни «Публічна служба» для студентів магістратури Інституту підготовки юридичних кадрів для Служби безпеки України денної форми навчання / уклад.: Ю.П. Битяк, Н.П. Матюхіна, Д.В. Лученко та ін. – Х.: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2016. – 49 с.
60. Нижник Н.Р. Практикум з державного управління: Навч. посібник / Під заг. ред. Н.Р. Нижника, ОД. Крупчана. - К., 2000.
61. Новіков Б.В. Основи адміністративного менеджменту : навч. посіб. / Б.В. Новікова Г.Ф. Сініок, П.В. Круш. – К.: Центр навч. л-ри, 2004. – 560 с.
62. Оболенський О. Ю. Державна служба : підручник / О.Ю. Оболенський. — К. : КНЕУ, 2014. — 472 с.
63. Оболенський О. Ю. Державна служба: підручник / О. Ю. Оболенський. – К.: КНЕУ, 2006. – 472 с.
64. Оболенський О.Ю. Державна служба України: реалізація системи поглядів щодо організації та функціонування. Хмельницький: Поділля, 2007. - 294 с.
65. Оболенський О. Ю. Державне управління, державна служба і місцеве самоврядування: Монограф. / Кол. авт.; За заг. ред. проф. О.Ю. Оболенського. Хмельницький: Поділля, 2009. - С. 248-275.
66. Озірська С.М. Системи державної служби європейських країн: Великобританія, Російська Федерація, Україна, Французька республіка: Наук.аналіт. дослідження. / С.М. Озірська, Ю.Д. Полянський. - К.: Вид-во УАДУ, 2009. – 284 с.
67. Основи адміністративного менеджменту : навч. посіб. / В. Д. Бакуменко, Л. М. Усаченко, В. І. Тимцуник, О. В. Червякова ; за заг. ред. Л. М. Усаченко. – К.: ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2013. – 148 с.
68. Основні правила кібергігієни: Офіційний сайт CERT-UA [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cert.gov.ua/recommendations/21>.

69. Осовська Г.В. Менеджмент організацій : підручник / Г.В. Осовська, О.А. Осовський. – К.: Кондор, 2009. – 680 с.
70. Почепцов Г. Г. Інформаційна політика : навч. посіб. / Почепцов Георгій Георгійович, Чукут Світлана Анатоліївна. - К. : Знання, 2006. – 663 с.
71. Ручка А. О. Цінності і типи ціннісної ідентифікації в сучасному соціумі / Анатолій Олександрович Ручка, Марта Юріївна Наумова // Українське суспільство 1992-2013. Стан та динаміка змін. Соціологічний моніторинг / За ред. д. ек. н. В. Ворони, д. соц. н. Д. Шульги. К.: Інститут соціології НАН України, 2013. — С. 285-297.
72. Рекомендації щодо підвищення рівня захищеності інформаційно-телекомунікаційних систем та інформаційних ресурсів державних органів і установ Основні правила кібергігієни: Офіційний сайт CERT-UA [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cert.gov.ua/recommendations/20>.
73. Серьогін С. М. Кадрова політика і державна служба: конспект лекцій: У 2 ч., Ч. 2/ С. М. Серьогін, Н. Т. Гончарук, І. Г. Батраченко. - Дніпропетровськ: ДРІДУ НАДУ, 2004. – 65 с.
74. Сіленко А. О. Соціальна держава. Тернистий шлях до визначення. Світовий досвід і перспективи України / А. О. Сіленко; [наук. ред. В. П. Горбатенко]. — Одеса : ТЕС, 2002. — 357с
75. Стадник В.В. Менеджмент : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В.В. Стадник, М.А. Йохна. – 2-ге вид., випр., допов. – К.: Академвидав, 2007. – 472 с. - (Сер. «Альма-матер»).
76. Сучасні концепції менеджменту : навч. посібник / за ред. д-ра екон. наук, проф. Л.І. Федулової. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 536 с.
77. Тофтул М. Г. Етика : навчальний посібник [Електронний ресурс] / М. Г. Тофтул. — Київ : видавничий центр «Академія», 2005. — 416 с. — Режим доступу : http://ebk.net.ua/Book/ethics/toftul_etika/index.htm.
78. Туленков М.В. Сучасні теорії менеджменту : навч. посіб. / М.В. Туленков. – К.: Каравела, 2007. – 304 с.
79. Хміль Ф.І. Практикум з менеджменту організацій : навчальний посібник / Ф.І. Хміль. – Львів: «Магнолія 2006», 2008. – 333 с.
80. Хміль Ф.І. Основи менеджменту : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Ф.І. Хміль. – 2-ге вид., випр., допов. – К.: Академвидав, 2007. – 576 с. - (Сер. «Альма-матер»).
81. Хомяков В.І. Менеджмент підприємства / В.І. Хомяков. – 2-е вид., перероб. і доп. – К.: Кондор, 2009. – 434 с.
82. Черваньов Д. Менеджмент : терміни, тести, вправи, завдання, навчальні конкретні ситуації (кейси), проблематика курсових, випускних, дисертаційних робіт : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Д. Черваньов. – К., 2007. – 853 с.
83. Черноног Є. С. Державна служба: історія, теорія і практика : навч. посіб. / Є. С. Черноног. — К. : Знання, 2008. — 458 с.
84. Шаров Ю. П. Результативність та якість діяльності державного службовця: навчальний посібник / Ю. П. Шаров, Т. В. Маматова, І. А. Чикаренко. – Х.: Вид-во ХарРІ НАДУ "Магістр", 2003. – 212 с.
85. Штиршов О.М., Верба С.М. Державна регіональна політика в Україні: аналіз розвитку. Ефективна економіка №1 (2023) DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.1.29>
86. Штиршов О. М., Етична модель управління: концептуальний підхід. Державне будівництво: зб. наук. праць; електронний ресурс. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна. – 2024. – № 1 (35). С. 281-289. <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2024-1-21>

87. Штиршов О., Коссе А. Етика як інструмент професійного розвитку публічного управління. Інвестиції практика та досвід, (1), 2024. С. 137-143. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.1.137>
88. Шульга А.А., Ярошук Т.О. (2019). Взаємозв'язок та взаємодія іміджу судової влади України і довіри громадян: проблеми та способи удосконалення. Публічне управління та регіональний розвиток №3, 667-693.

Додаткова

1. Абраменко П.О. Публічне адміністрування: Курс лекцій / П.О. Абраменко. – Харк. нац. аграр. ун-т. – Х. : ХНАУ, 2014. – 291 с.
2. Грінівецька Н.М. Державна служба як соціальний інститут: Проблеми концептуального аналізу. - К., 2009. – 128 с.
3. Державне управління в Україні: наукові, правові, кадрові та організаційні засади: навчальний посібник/ ред. Н. Р. Нижник В. М. Олуйко. – Львів: Видавництво Національного ун-ту "Львівська політехніка", 2002. – 352 с.
4. Дзюндзюк В.Б., Мельтюхова Н.М. та ін. Публічне адміністрування в Україні: Навч. Посібник / [за заг. ред. В.В. Корженка, Н.М. Мельтюхової. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2011. – 306 с.
5. Євтушенко О. Н. Державна влада і місцеве самоврядування в політичній системі суспільства : [монографія] / О. Н. Євтушенко. – Миколаїв : Вид-во: ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. – 516 с.
6. Євтушенко О. Н. Концепції державної влади і місцевого самоврядування та їх вплив на розвиток суспільно-політичних відносин в українських землях у другій половині XIX століття // Гілея (науковий вісник): Збірник наукових праць /гол. Ред.. В.М. Вашкевич. – К., 2008. – Вип. 12. – С.178-186.
7. Євтушенко О.Н. «Місьцеве самоврядування»: Науково-методичні рекомендації до семінарських занять слухачів Інституту державного управління. – Миколаїв: Вид-во МДГУ імені Петра Могили, 2008. – Вип.. 100. – 76с.
8. Євтушенко О.Н. Демократизація державної влади і місцевого самоврядування на принципі субсидіарності: досвід Німеччини. // Наукові праці: Науково-методичний журнал. – Т. 93. – Вип. 80. Політичні науки. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2008. – С. 76-81.
9. Євтушенко О.Н. Державна влада і місцеве самоврядування в Україні в період становлення української державності // Наукові праці: Науково-методичний журнал. – Т.125.- Вип.112. Державне управління. Політологія. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2009. – С. 42-47.
10. Євтушенко О.Н. Особливості радянської територіальної моделі організації місцевої влади в Україні // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. – Київ, Миколаїв: Вид-во «Український центр політичного менеджменту», 2009. – Вип. 16. – С.220-226.
11. Євтушенко О.Н. Принцип субсидіарності у взаємодії органів державної влади і місцевого самоврядування: досвід Франції //Гілея (науковий вісник): Збірник наукових праць /гол. Ред.. В.М.Вашкевич. – К., 2009. – Вип. 18. – С.321-329.
12. Євтушенко О.Н. Принципи взаємовідносин державної влади і місцевого самоврядування в контексті Європейської хартії місцевого самоврядування // Сучасна

- українська політика. Політики і політологи про неї. – Київ; Миколаїв. Вид-во ЧДУ ім. П.Могили. 2010. - Вип. 19. – С. 131-141.
13. Євтушенко О.Н. Проблеми децентралізації державної влади і місцевого самоврядування в Україні // Гілея (науковий вісник): Збірник наукових праць /Гол. Ред.. В.М. Вашкевич. – К., 2009. – Вип. 29- С. 323-329.
 14. Євтушенко О.Н. Роль державної влади і місцевого самоврядування в розбудові сервісної держави з надання якісних публічних послуг // Наукові праці: Науково-методичний журнал. – Т.122. - Вип.109. Політологія. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2010. – С. 32-37.
 15. Євтушенко О.Н. Роль принципу поділу влади у створенні ефективної моделі державного управління: іноземний досвід і українська практика //Гілея (науковий вісник): Збірник наукових праць /гол. Ред.. В.М.Вашкевич. – К., 2008. – Вип. 17. – С.188-195.
 16. Євтушенко О.Н. Теоретико-методологічні основи державного управління : [навчальний посібник] / [О. Н. Євтушенко, В. М. Ємельянов, Г. В. Коваль, С. П. Тимофєєв, В. С. Фуртатов]. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. – 268 с.
 17. Керівництво організацією : навч. посіб. / О.Є. Кузьмін, Н.Т. Мала, О.Г. Мельник, І.С. Процик. – Л. : Вид-во нац. ун-ту «Львів, політех.», 2008. – 244 с.
 18. Ковбасюк Ю.В. Державна служба : підручник : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентів України / Ю. В. Ковбасюк , О. Ю. Оболенський , С. М. Серьогін та ін. - К. ; Одеса : НАДУ, 2012. — Т. 1. — 372 с.
 19. Конституція України : Закон України № 254к-96-ВР від 28.06.1996 // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
 20. Конституція України: Науково-практичний коментар / редкол.: В.Я. Тацій (голова редкол.), О.В. Петришин (відп. секретар), Ю.Г. Барабаш та ін.; Нац. акад. прав. наук України. – 2-ге вид., переробл. і допов. – Х.: Право, 2011. – 1128 с.
 21. Личенко І. О. Адміністративна відповідальність посадових осіб органів місцевого самоврядування: навч. посіб. для студ. ВНЗ. Львів: Львів. держ. ун-т внутр. Справ. 2012. 159 с.
 22. Ліба, Н. С., Ющик Л. В. Поліваріантність поняття «регіон». Науковий вісник Ужгородського національного університету: серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2017. Вип. 14. Ч.2. С. 10–13.
 23. Маєв А. Державна регіональна політика в Україні: передумови, цілі, законодавче забезпечення. Державне управління та місцеве самоврядування. 2015. Вип. 2. С. 168-179.
 24. Мазаракі А. А., Кузьмін О. Є., Мельник О. Г. та ін. Основи менеджменту: підручник для студентів вищих навчальних закладів; за ред. А. А. Мазаракі. Харків: Фоліо. 2014. 846 с.
 25. Мартинюк А.О. Удосконалення аудиту ефективності процесу підготовки управлінських кадрів, здатних до професійної діяльності в органах публічної влади. Економічний журнал Одеського політехнічного університету. 2022. № 2 (20). С. 51-59. URL: <https://economics.net.ua/ejoru/2022/No2/51.pdf>.
 26. Малиновський В. Я. Державна служба: теорія і практика : навч. посіб. / В. Я. Малиновський. — К. : Атіка, 2008. — 160 с.
 27. Менеджмент : навч. посіб. [колект. видання]; за заг. ред. Г. О. Дорошенко. Харків: ВСВ-Принт. 2015. 299 с.
 28. Менеджмент : графічна і таблична візуалізація: навч. посіб. / О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник, І. С. Процик, С. Б. Романишин, Р. З. Дарміць. Львів: Львівська

- політехніка. 2014. 196 с.
29. Менеджмент: навчальний посібник / Н.С. Краснокутська, О.М. Нащекіна, О.В. Замула та ін. Харків: «Друкарня Мадрид». 2019. 231 с.
 30. Міжнародна інформаційна безпека: сучасні виклики та загрози. – К.: Центр вільної преси, 2006. – 916 с.
 31. Нижник Н.Р. Практикум з державного управління: Навч. посібник / Під заг. ред. Н.Р. Нижника, ОД. Крупчана. - К., 2000.
 32. Оболенський О. Ю. Державне управління, державна служба і місцеве самоврядування: Монограф. / Кол. авт.; За заг. ред. проф. О.Ю. Оболенського. Хмельницький: Поділля, 2009. - С. 248-275.
 33. Основи публічного адміністрування: Навчально-методичний посібник для самостійної роботи та практичних занять для студентів Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України денної форми навчання другого (магістерського) рівня галузь знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» / уклад.: Н.П. Матюхіна, М.С. Ковтун, О.М. Соловйова та ін. – Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2016. – 79 с.
 34. Основні правила кібергігієни: Офіційний сайт CERT-UA [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cert.gov.ua/recommendations/21>.
 35. Ястремська О.М. Публічне адміністрування: Навч. посіб. / О.М. Ястремська, Л.О. Мажник. – Х.: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 132 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://zakon4.rada.gov.ua> – офіційний сайт Верховної Ради України.
2. <http://www.president.gov.ua> – офіційний сайт Президента України.
3. <http://www.kmu.gov.ua> – офіційний сайт Кабінету Міністрів України.
4. <http://www.ombudsman.gov.ua> – Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
5. <https://nads.gov.ua/> - офіційний веб-сайт НАДС.
6. <http://www.coe.int/en/web/kyiv> – офіс Ради Європи в Україні.
7. <http://humanrights.org.ua/> – Центр інформації про права людини.
8. <http://www.un.org.ua/> – Організація об'єднаних націй в Україні (United Nations in Ukraine).
9. <http://helsinki.org.ua/> – Українська Гельсінська спілка з прав людини.
10. <http://umdpl.info/> – Асоціація українських моніторів дотримання прав людини в діяльності правоохоронних органів.
11. <http://www.osce.org/> – Координатор проектів ОБСЄ в Україні.
12. <http://ccl.org.ua/ru> – Центр громадянських свобод.
13. <http://sc.gov.ua/> – офіційний сайт Вищого Спеціалізованого суду України.
14. <http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/> – офіційний веб-сайт Верховного суду України.
15. <http://vgusu.arbitr.gov.ua/doc.php> – офіційний веб-сайт Вищого господарського суду України.
16. <http://www.vasu.gov.ua/> – офіційний веб-сайт Вищого адміністративного суду України.
17. <http://www.reyestr.court.gov.ua/> – Єдиний державний реєстр судових рішень.
18. <http://www.vru.gov.ua/> – офіційний сайт Вищої ради юстиції України.

19. <http://library.cepbic.com/> – Юридична бібліотека.
20. <http://studrada.com.ua/> – Онлайн юридична бібліотека.
21. <http://www.uk.xlibx.com/> – Безкоштовна електронна бібліотека.
22. <http://library.khpg.org/> – Права людини (онлайн-бібліотека).
23. <http://www.management.com.ua/hrm/> – вітчизняний інтернет-портал для управлінців.
24. <http://www.ukrstat.gov.ua/> – Державна служба статистики України.

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Відповідь на кожне питання оцінюється у відповідну суму балів, потім сума набраних балів за відповіді на три питання нормується за 100-бальною шкалою. Максимальна кількість балів за відповідь на 1 питання – 35, за відповідь на 2 питання – 35, за відповідь на 3 питання – 30.

Оцінка студенту за екзамен виставляється за розширеною шкалою та за шкалою ECTS.

Критерії оцінювання (за 100-бальною системою)

Рівень знань студента (в балах)	ECTS	Розширена шкала	Критерії оцінювання знань студента
90-100	A	відмінно	виставляється студенту, який грамотно, повно, обґрунтовано, провів юридичний аналіз фактичних обставин з посиланням на діючі нормативно-правові акти, відповів на всі запропоновані питання; показав глибокі і повні знання курсу; вільно володіє матеріалом; вміє аргументовано викладати сутність питань і застосовувати набуті теоретичні правові знання при розв'язанні практичних завдань.
80-89	B	дуже добре	виставляється студенту, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.
75-79	C	добре	виставляється студенту, який засвоїв матеріал курсу; вміє аргументовано викладати сутність питань і застосовувати правові знання для правильної оцінки конкретних ситуацій, але не повно відповів на всі запропоновані питання або допустив несуттєві помилки; студент деякою мірою невпевнений при обґрунтуванні власної думки.
60-74	D	задовільно	ставиться за належні позитивні знання програмового матеріалу; студент не впевнено відповідає на питання білету; відтворює основні навчально-методичні знання, проте володіє лише елементарними вміннями;

50-59	E	достатньо	виставляється студентові, який в загальних рисах володіє програмовим матеріалом, проте знає його поверхово, допускаючи прогалини у знаннях хронологічного і фактичного матеріалу. Відчувається, що студент невпевнено робить висновки, не вміє творчо використовувати набуті теоретичні знання при вирішенні конкретних задач, не здатний обґрунтувати власну думку, слабо знає літературу та джерела з предмету.
35-49	FX	незадовільно	ставиться студентові, який не засвоїв значної частини програмового матеріалу, допускає помилки під час відповіді або не дає її зовсім. Не може відповісти на додаткові питання не використовував при відповіді на питання нормативний матеріал та не посилався на нормативні акти, чи не указав використану літературу. Не виявляє необхідної професійної ерудиції. Такому студенту дозволяється перескладання іспиту на вищий рейтинговий бал.
34 і менше	F	неприйнятно	незадовільні знання, обов'язковий повторний курс. Невиконання студентом 70% усіх завдань протягом вивчення дисципліни.

5. ЗРАЗОК БІЛЕТУ ДЛЯ КОМПЛЕКСНОГО АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Навчально-науковий інститут публічного управління та адміністрування

Галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування»
Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»
Освітня програма «Адміністративний менеджмент»

КВАЛІФІКАЦІЙНИЙ (АТЕСТАЦІЙНИЙ) ІСПИТ

БІЛЕТ № 0

1. Інформаційна політика держави: визначення, мета і завдання.
2. Стилі прийняття управлінських рішень
3. Державна влада і державне управління.

Затверджено на засіданні кафедри місцевого
самоврядування та регіонального розвитку
Протокол № __ від „__” _____ 20__ року

Завідувач кафедри _____ О. М. Штиршов

Директор ННПУА _____ В.М. Ємельянов

6. ЗРАЗКИ ВІДПОВІДІ НА КОМПЛЕКСНІ АТЕСТАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ

1. Зразок відповіді на перше запитання білету

Інформаційна політика держави: визначення, мета і завдання

Студентам слід наголосити, що інформаційна політика держави – це не просто набір правил, а комплексна система, яка відображає стратегічні пріоритети держави в інформаційній сфері. Важливо підкреслити, що ця політика має динамічний характер і постійно адаптується до змін у технологічному та соціальному середовищі.

Інформаційна політика держави – це комплекс заходів, спрямованих на регулювання інформаційної сфери, формування інформаційного простору та забезпечення ефективного функціонування інформаційних ресурсів країни. Вона включає створення правових, технічних та організаційних умов для поширення, збереження, використання та захисту інформації.

Основною метою інформаційної політики є забезпечення відкритості та доступності інформації, розвиток цифрової інфраструктури, захист інформаційних прав громадян і державних інтересів, а також формування безпечного та прозорого інформаційного середовища.

Завдання інформаційної політики охоплюють кілька основних напрямів:

1. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та цифрової економіки.
2. Створення та підтримка системи електронного урядування, що сприяє прозорості та ефективності державного управління.
3. Захист інформаційного простору країни від зовнішніх загроз, дезінформації та кібератак.
4. Забезпечення свободи слова та доступу громадян до достовірної інформації.
5. Розвиток медіаграмотності та цифрової культури серед населення

Важливу роль в інформаційній політиці відіграють державні органи, зокрема Міністерство цифрової трансформації, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації, Національна рада з питань телебачення і радіомовлення, які займаються впровадженням стратегій та контролем за їх виконанням.

2. Зразок відповіді на друге запитання білету.

Стилі прийняття управлінських рішень

При відповіді на питання про стилі прийняття управлінських рішень студенти мають розуміти, що існують різні підходи до процесу ухвалення рішень, які залежать від рівня участі підлеглих, особливостей ситуації та стилю керівництва.

1. Авторитарний стиль – керівник приймає рішення самостійно, без обговорення з підлеглими. Він орієнтується на власний досвід, знання та інтуїцію. Такий стиль ефективний у кризових ситуаціях або коли потрібна швидка реакція, але може призводити до зниження ініціативності працівників.

2. Демократичний стиль – передбачає колегіальне прийняття рішень, коли керівник залучає підлеглих до обговорення проблеми. Це сприяє підвищенню мотивації персоналу, використанню колективного інтелекту та врахуванню різних точок зору.

3. Колегіальний стиль – рішення приймається колективно, наприклад, радою директорів або міжвідомчими комісіями. Керівник виконує роль модератора та координатора процесу, забезпечуючи баланс інтересів.

4. Ситуативний стиль – керівник обирає стиль залежно від обставин. У критичних ситуаціях він діє авторитарно, а в стабільних умовах – демократично.

5. Інтуїтивний стиль – рішення базується не лише на логічному аналізі, а й на суб'єктивному баченні проблеми, досвіді керівника та його внутрішньому відчутті правильності дій. Кожен із цих стилів має свої переваги та недоліки, і їх використання залежить від управлінської ситуації, організаційної культури та компетентності керівника.

3. Зразок відповіді на третє запитання білету.

Державна влада та державне управління

При відповіді на це питання студентам слід підкреслити, що державна служба є більш ширшим поняттям, ніж державне управління. При описі державного управління слід акцентувати увагу на його функціях.

Державна влада – це система інституцій, що здійснюють керівництво суспільством та забезпечують виконання законів, прийнятих державою. Вона є основним механізмом реалізації політики держави та регулювання суспільних відносин.

Державне управління – це процес організації та координації діяльності державних органів для виконання завдань та функцій держави. Воно є складовою державної влади та має на меті забезпечення ефективного функціонування державних інституцій.

Основні функції державного управління включають:

- Регуляторну функцію – створення правової бази та механізмів контролю за дотриманням законодавства. Соціальну функцію – забезпечення суспільних потреб, таких як освіта, охорона здоров'я, соціальний захист.

- Економічну функцію – управління державним бюджетом, розвиток інфраструктури, підтримка бізнесу.

- Безпекову функцію – захист громадян, правопорядку та територіальної цілісності країни.

Державна влада поділяється на три гілки:

1. Законодавча влада (парламент) – приймає закони та визначає основні напрямки політики.
2. Виконавча влада (уряд, міністерства, державні агентства) – реалізує закони та проводить державну політику.
3. Судова влада – контролює дотримання законів та розглядає спори, що виникають у суспільстві. Взаємодія цих гілок забезпечує баланс влади та дотримання принципу верховенства права, що є ключовим елементом демократичного управління.